

Lakóházfenntartás iparosított módon

Építőipari fogyasztási szolgáltatás

A beruházások építési arányának mérséklődésével és az igényekkel összhangban az idén a korábbinál 10 százalékkal nagyobb fenntartási feladatot látnak el az építők. Az ország ipari, mezőgazdasági és egyéb épületeinek állományából elsősorban a lakóépületek, a művelődési, az oktatási, a jóléti, a szociális és az egészségügyi építmények fenntartására koncentrálnak erőiket. Ezen belül az előző tervidőszakhoz viszonyítva 40 helyett 64 milliárd forint értékű lakóházfenntartási, karbantartási és korszerűsítési munkával fiatalítják meg az épületeket. A jelenlegi tervidőszakban úgy rendezik át a fenntartási munkák összetételét, hogy 42-43 százalékra növekedjen a régi lakóépületekre, egészségügyi és művelődési épületekre fordított munka aránya. Különösen erőteljes ez a struktúraváltozás a tanácsai és a szövetkezeti építőiparban, amely a fenntartási munkák 71,7, illetve 54 százalékkal szolgálja a lakóházak, az egészségügyi és művelődési épületek állományának felújítását, karbantartását és korszerűsítését.

A tervidőszakban 90-100 ezer lakás felújítása, s 40-50 ezer korszerűsítése, komfortfokoztatásának növelése vár az építőkre. Ennek a feladatnak a teljesítése hagyományos módon kilátástalan lenne, mert nem győznék elegendő és hozzáférhető munkaerővel, technikai felszereléssel, idővel. Am a megoldás is kézenfekvő, hiszen az építőipar a beruházások és a lakások építésében már olyan korszerű technikai bázisokat hozott létre, amelyeket jól hasznosíthatnak a fenntartási és felújítási munkákban is. A hagyományosnál jóval gyorsabb és korszerűbb, az úgynevezett iparosított építésmódot már az elmúlt években meghonosították a fenn-

tartási munkákban. Most az a feladat, hogy széles körben elterjesszék ezeket a megoldásokat. A lakások korszerűsítésénél nagyobb arányban alkalmaznak előre gyártott, teljesen berendezett fürdőszoba-térelmet, a közművezetéseket tartalmazó vizesblokkokat, előre gyártott válaszfalakat, műanyag ablakokat, ajtókat és más szerkezeteket, amelyek egyúttal korszerű szigetelési megoldásokkal az energia-takarékosságot is jól szolgálják. Felvették a felújítási módok közé a szerezeti, ragasztott és vakolt szigetelési eljárásokat is, amelyekkel ugyancsak az épületek hőháztartásában érvényesítik az ésszerű takarékoságot.

Az épületfenntartás, -felújítás és -karbantartás nagy feladatkörén belül a tervidőszakban gyors ütemben, 47 százalékkal növelik az úgynevezett építőipari fogyasztási szolgáltatást, amelyet a lakosság és a közületeknek nyújtanak. Az átlagosnál nagyobb, 55-60 százalékos teljesítménybővítést terveznek a lakossági és lakáskarbantartási szolgáltatásnál, főként az építőipari szövetkezetek, s az úgynevezett házilag os építési szervezetek. A magán-kisipar e szolgáltatásainak teljesítményét 44 százalékkal bővíti, bár a fejlődés üteme kisebb mint a szövetkezeteknél, de a kisiparosok nagy számát tekintve ez a növekedés mégis rendkívül jelentős.

Jelentős tartalék rejlik a szervezeti forma fejlesztésében is. Ezért az érdekeltek bevonásával az EVM külön munkacsoportot alakított, amely javaslatokat tesz a legcélszerűbb szervezeti formák kialakítására. Egyebek között foglalkoznak az általános díjrendszer kiterjesztésének, a vállalati és szövetkezeti szakcsoportok, gazdasági társulások létrehozásának lehetőségeivel.

Nagy teljesítményű turbóaggregátor

Közeledik a nap, amikor áramot ad a nagy teljesítményű, 1 millió 200 ezer kilowattos turbóaggregátor, a kosztromai hőerőműben. Ez az ország első ilyen nagy aggregátja. A Jeningrádi Elektroszila Gyárban készítették. A nagyméretű turbógenerátorok gyártását az SZKP XXV. kongresszusán irányozták elő.

A szovjet energetika fejlesztésének egyik fontos irányja az egyes gépek teljesítményének növelése. Nemrég az ország hőerőműveiben általában 300 ezer kilowattos energiablokkok működtek. Jelenleg 500 ezer vagy ennél nagyobb teljesítményű aggregátokat készítenek. Ez a villamosenergia-termelés növelése mellett lehetővé teszi a gazdaságosabb műszaki mutatók elérését. Két darab, egyenként 1,2 millió kilowattos blokk munkába állításához jóval egyszerűbb és olcsóbb épületet készíteni mint 8 darab 300 ezer kilowattos aggregáthoz. Kévesebb eszköz szükséges a gépek üzemeltetéséhez is.

A hidroenergetikában is hasonló folyamatot figyelhetünk meg. A szovjet villamosgépgyártók már évek óta első helyen járnak a világban az olyan hatalmas gépek építésében, mint amelyek a szibériai folyókon működnek. Így például a Szaján-Susenszkoje-i vízi erőműben egy 640 ezer kilowattos turbina dolgozik. Egyre inkább nagy áramfejlesztőket alkalmaznak az atomerőművekben is.

A szovjet tudósok és szakemberek úgy vélik, hogy a közeljövőben a különböző típusú erőművekben 2-3 millió kilowattos teljesítményű aggregátok működnek majd. Reálisnak tűnik még ennél nagyobb teljesítményű gépcsoportok létrehozása is.

(APN)

Tápéi tűzoltók

A múlt század végi Tápé mádtető alá dugott földházaikat az utca kapitányok védtek, a benne lakók fölött is azok őrködtek. A korabeli levéltári dokumentumok bizonyossága szerint mindig sok dolguk volt. Földadatukat mindenféle ellenőrzéssel, fizetés nélkül végezték. Ehhez hozzátartozik, hogy utca kapitányoknak nem csak az utcája, hanem az egész falu közmegebecsülését élveznie kellett. Vagyis jó eszű, tisztességes, leg több esetben javakorabeli parasztember vigyázott az utcájára, az utcabeliekre. Megbízata — melyre a falu előljárósága kérte föl — sok mindenre kiterjedt. Haszontalan emberek, állatok megfékezésére, szomszédháborúk egyenesbe hozására, sőt, a helybeli vezetésebe való beleszólarásra is joga volt. Mindezek fölött volt a legfontosabb teendője: a falu biztonságának őrzése, tűz- és vízkáros esetén a védelem és a mentés megszervezése.

A gyakori tűzek, valamint az első világháború közelsége tette szükségessé, hogy századunk első évtizedében megszervezzék a tűzvédelmi rajt. Tagjai a község előljáróiból kerülnek ki, akik állandóan otthon, vagyis a faluban tartózkodnak. A két világháború között — 1927-ben — hatalmas tűz hamvasztott el egész utcasort. Ekkor már van egy kézi működtetésű kocsifecskenő és a négy

tagból álló dugólétra, ami az adott tüzésnél mit sem ért, mert hatalmas vihar volt. Az emlékezetes tüzésből tanulva a tagság elsődleges feladatának tekintette a megelőző tűzvédelmet. Tevékenységük eredményességére mutat, hogy attól kezdve csak nagyon ritkán fordult elő nagyobb kárú tűz.

Az 1940-es évek végén a több rajra szaporodott tápéi tűzoltó egyesület motorfecskenővel gazdagodott. A rajok általában jó eredménnyel vettek részt a járási, a megyei, sőt azon országos tűzoltó versenyeken.

A több mint fél évszázados múltra visszatekintő tápéi tűzoltó egyesület nemrégiben megszűnt. Az utolsó közgyűlésen dr. Bodó István testületi elnök köszönte meg az egykori és a későbbi tagoknak, hogy szabad idejükben a falu biztonságának őrői voltak. Egyben arra kérte őket, hogy továbbra is maradjanak a köz szolgálatában, hiszen a veszélyek nem szűntek meg. Eppen ezért szükséges, hogy az iskolában állandó jelleggel működjön a tűzoltó szakkör. Tagjai legyenek éberek, legyenek tisztában a falu tűzvédelmével, hogy adott esetben szakszerűen be tudjanak avatkozni. Feladatuk lehet a szegedi tűzoltók gyors riasztása. A faluban történő eligazítása, valamint a helybeliek harang félreveréssel történő mozgósítása stb. Az sem ár-

tana, ha az iskolaudvarban egy arra alkalmas kis szertárban ott maradhatna a 400 l/perces motorfecskenő, melynek közelében más-ként esne a szakkör gyakorlati, illetve elméleti foglalkozása.

A régi felszerelések egy része: a kocsifecskenő, a dugólétra, a vasszakok, valamint az algyói vizeslajt méltó helyre, az Ópusztaszeri Nemzeti és Történelmi Emlékparkba kerül, ahol értékelhető a hajdani falusi tűzvédelmet és tűzoltást.

Ifj. Lele József

Továbbképző központ

A Phenjani Népgazdasági Intézet a Koreai NDK-ban dolgozó gazdasági vezetők állami oktató- és továbbképző központja.

A tágas, korszerű épületcsoport oktató- és előadóktermeiben két-nég éves tanfolyamokon képezik a gyárak vezetőit, a szövetkezeti gazdaságok vezetői tagjait és más irányító munkakörben dolgozókat. Van ezenkívül egy éves és fél éves továbbképző tanfolyam is ugyanitt gyárigazgatók és szövetkezeti elnökök számára, nemkülönben egyhónapos rövidített intenzív kurzus az állami gazdasági szervezetekben dolgozó politikai és gyakorlati ismereteinek a bővítésére.

„Változnak az idők, változnak az erkölcsök” — mondja egy régi szólás — de soha sem volt közömbös az egyén, a társadalom számára, hogy ez az erkölcsi változás milyen tartalmú és hogy mit fejez ki. Ma már közismert tény: a társadalmi, gazdasági viszonyok változása hat az erkölcsi felfogásra, annak alakulására, mégis — véleményem szerint — vannak olyan alapvető morális követelmények, alapelvek, amelyek „örök életűnek” látszanak, annak ellenére, hogy azokat különbözőképpen értelmezik, sőt, megsértik.

*

Úgy gondolom, nem vitatható, hogy vannak olyan alapvető erkölcsi követelmények, amelyek minden egészséges emberi közösségben alapelveként kell, hogy szolgáljanak. Ilyen például más véleményének, egészségének, személyes tulajdonának tiszteletben tartása stb. Sok olyan, emberi magatartást szabályozó norma van, melynek érvényesülését — gyakorlati megsértése miatt — az állam már hosszú idő óta jogilag is biztosítani igyekezett, mert azt a társadalom rendjének fenntartása érdekében alapvetően szükségesnek tartotta. Ilyen biztosítékot jelentett, amikor a jogi szabályozás keretében — annak sajátos formájaként — büntető követelményeket is kiállításba helyeztek az alapvető magatartások visszaszorítására. A történelem folyamán számos olyan erkölcsi norma büntetőjogi szabályozásra került sor, amely a tisztességes gondolkodó és élő ember számára egyértelműen íratlan törvény volt. De mert egy társadalom nemcsak ilyen emberekből áll, szükség volt e normák jogi védelmére, ezzel kényszerítve ki azok kötelező betartását, tiszteletét.

Ezek szükségességét napjaink eseményei, emberi megnyilatkozásai alátámasztják. A múlt esztendő bűnözési adatai is ezt példázzák, hiszen a bűncselekmények több mint 80 százaléka ilyen alapelveket sért, vagy támad. Ezúttal csak a vagyon elleni cselekmények egyre növekvő számát emelem ki, azok közül is a leggyakrabban előforduló lopásokat, sikkasztásokat.

*

A büntetőjogász sajnos egyre gyakrabban találkozik eltorzult erkölcsi felfogással, sok esetben nem értik, vagy nem akarják érteni az állam védekezési, büntető gyakorlatát; azt szükségtelenné tartják, az egyén jogainak megsértéseként értékelik. Ilyen torz erkölcsi értékítélet jelez az, hogy az elkövetők a magától érthető kövételvények megsértésénél nem érzik magatartásuk erkölcsi súlyát. Példákként megemlítem, hogy az elmúlt években sorozatosan azt ál-

Tiszteletet az erkölcsi követelményeknek

lapítottuk meg, hogy egyes elkövetők hosszú idő óta „gyűjtögető” életmódot folytattak: a munkavégzéshez kiadott anyagok „többletét, vagy kimaradt részét” nem a megbízónak — adott esetben a vállalatnak — hanem saját lakásukra szállították. Ezekben az esetekben nem százfórintos károkról volt szó, hanem 30-50 ezer forint-ról! Előfordult házkutatások, hogy a vállalatnak — hanem saját lakásukra szállították. Ezekben az esetekben nem százfórintos károkról volt szó, hanem 30-50 ezer forint-ról! Előfordult házkutatások, hogy a vállalatnak — hanem saját lakásukra szállították.

Az ismétlődő esetek láttán sokszor felvetődött bennem, hogy miért, milyen erkölcsi felfogás mondatja velük, képtelen védekezésként: „nem tudták, hogy ezeket az anyagokat vissza kell adni”. Nem akarják tudomásul venni, hogy ez elfogadhatatlan álláspont; meg sem fordult a fejükben, hogy mi történe, ha mindenki így gondolkodna? Értékítéletük, védekezésük kialakításánál, sajnos, szemléletüket behatárolja az az általános és felelőtlen gyakorlat, ami az anyagfelhasználási és -elszámolási kérdésekben hosszú évek folyamán kialakult. Ezt példázzák azok a megtörtént esetek, amikor rejtélyes módon dupla meny-

nyiségű anyagot szállítanak ki a felújítási, vagy átalakítási munkához, s aztán azok egy részét megfoghatatlan módon eltulajdonítják.

*

Az elbürokratizált életszemléletet mutatja, hogy noha egyre gyakrabban tiltakozunk — esetenként jogosan — a szabályozások, jogszabályok sokasága ellen, ugyanakkor — jogsértések alkalmával — egyesek arra hivatkoznak, hogy a bevezetésben említett morális kérdés nem voltak szabályozottak, és ezért ők nem hibásak, bűnösök! Ezt az érthetetlen szemléletet tükrözték azok a vállalati nyilatkozatok is, melyekben — mentve a vádlottat — azt állították: „nem követtek el hibát, mert nem volt belső szabályzat arról, hogy a munkához kiadott, de kimaradt anyagot vissza kell szállítani a vállalatba.” Ilyen alacsony szintű lenne általános erkölcsi szemléletünk? Minden alapvető morális kérdés betartását utasítással, rendelettel, jogszabállyal kell alátámasztani? Csak akkor kötelezőek?

Az ilyen eltorzult erkölcsi magyarázkodás arra hívja fel a figyelmet, hogy nemcsak az igazságügyi szerveknek, hanem másoknak is van tennivalójuk a gondolkodás és a szemléletváltozás helyes irányba terelésében, bárhol is változnak az idők...

Dr. Jármái Tibor

Bővül az atomerőművek családja

F. J. Ocsinnnyikov, a Szovjetunió energetikai és villamosítási miniszterhelyettese a KGST-tagállamok atomenergetikai együttműködésének előzetes eredményeit összegzi az APN tudósítójának adott interjújában.

— Ön, Fjodor Jakovlevics, mielőtt miniszterhelyettes lett, a külföldön is jól ismert novovoronyezsi atomerőműnek az igazgatója volt. Ez az atomerőmű, s elsősorban annak harmadik és negyedik energiablokkja alapozta meg az ilyen atomerőművek nemzetközi családját. Véleménye szerint miben rejlenek az ilyen típusú atomerőművek előnyei?

— Valóban, a KGST-tagállamokban szovjet közreműködéssel épülő atomerőművek egységes családot alkotnak és 440 megawattos víz-víz reaktorokból (VVER-440) kialakított típus-energiablokkokból állnak. Az elnevezés a közönséges víznek ezekben a reaktorokban betöltött kettős szerepére utal. Egyfelől a víz neutronlassítóként részt vesz a maghasadás láncreakciójában, másfelől a hőhordozó elem „funkciót” végzi: a hőt víz segítségével vezetik el a fűtőelemektől. Az így keletkezett gőzt használják fel villamos energia előállítására, ugyanúgy, mint a közönséges gőzturbinában.

Ilyen típusú erőművek már 15 esztendeje üzemelnek, Európa különböző részeiben: az örményországi hegyek között 1100 méter tengerszint feletti magasságban és a Kola-félszigeten, túl az Északi-sarkkörön, Oroszország európai részében, Ukrajnában, a Duna és mellékfolyói mentén (Bulgária és Csehszlovákia), valamint a baltikumban (NDK és Finnország). Valamennyi az egységes sorozatba tartozó atomerőművek második generációjának képviselői, s a Szovjetunióban ki-

fejlesztett technológia felhasználásával épültek. Mit mutatott üzemeltetésük tapasztalata? Vegyük az egyik legfontosabb műszaki-gazdasági mutatót: a kilowattóra árat. Ez a mutató jóval alacsonyabb, mint a klasszikus széntüzelésű erőművekben. Ráadásul a szerves tüzelőanyag-készletek csökkenésével kapcsolatban a klasszikus energetika kénytelen lesz széles körben alkalmazni a gyenge minőségű, nagy kén- és hamutartalmú széneket, ami a légtér szennyezéséhez vezethet. Ugyanekkor a gyakorlat bebizonyította, hogy az atomerőművek nem szennyeznek a környezetet. A Szovjetunióban és a KGST-tagállamokban végzett tíz éves elemzés a hátterszűrés semmiféle megváltozást nem észlelt az atomerőművek körzetében. Az egységes sorozatba tartozó atomerőművek szerkezeti megbízhatóságáról tanúskodnak az alábbi tények is: Az 1977. évi erős földrengést kibírta a bulgáriai „Kozloduj” atomerőmű, normális üzemrendszerben működött az örmény atomerőmű, amelynek körzetében ugyanebben az esztendőben 6. erősségű földrengéseket regisztráltak. Az ilyen típusú atomerőművek megbízhatóságára és biztonságára vonatkozó elkövetések vezették a finn szakembereket is, amikor úgy döntöttek, hogy hazájukban atomerőművet építenek. Finnország az első olyan iparilag fejlett tőkés ország, amely szovjet atomtechnológiát alkalmaz. A közeli jövőben ez a „nemzetközi család” új taggal gyarapodik. A Duna partján majd befejeződik a Paksi Atomerőmű építése. Ugyanilyen típusú erőműre orientálódik Kuba és Lengyelország, ahol már megkezdődtek az első atomerőmű építésének előkészületei.